

Даниела Колева

Криворазбраната
европеизация

Трагикомична сатира в 3 действия
списана от Димитраки Маргариди

Действащи лица:

Новата (*Виолета*) – младо момиче, около 25-годишно

София (*Софка*) – шефката, около 60-годишна

Калуша (*Куша*) – Софкина приближена, около 55-годишна

Душко Бездушков – Софкин любовник около 70-годишен

Баба Тотка – старица, над 75-годишна

Манол (*Сър Манчо Кукуруг*) – застаряващ поет

Пчеличката Мая – чистачка

Иззет – пазач, старци, млади момчета и много „случайни минавачи“ – епизодични герои

Време на действието: безапелационно настояще.

Място на действието: т.н. „културен институт“ в бедна източно-европейска държава, затънала в ориенталска леност.

Първо действие

Сцената представлява зала с множество стелажи пълни с книги, от средата и назад са разположен маси и столове за четене. Зад тях има параван, който отделя помещението в дъното на сцената.

В предната лява част на сцената има масивно старо и тежко бюро. Подобно бюро има и в дясната част, но по навътре към читателските маси. В дясната част, към авансцената има две стари каталожни шкафчета. Непосредствено до тях, на колоната има портрет, а в близост до него спрял часовник. Мястото на действието много напомня обществена библиотека.

Тъмна сцена.

На сцената влиза силует и оставя на бюрото плик, след което излиза от сцената. Сцената постепенно става светла. Влиза София. Застава на средата в неглижирано облекло (дълга провиснала пола, липсващо копче на блузата е заменено с брошка от изкуствени камъни, чорапогашникът е с бримки). Слага ръце на кръста. Оглежда се доволно, собственически, въздъхва блажено.

СОФКА. Ех, каква красота, каква подреденост, каква хармония създадох тук! (*Разхожда се между стелажите, попоглажда книгите, побутва столовете.*) Колко души приютих, колко мъдрост раздадох, колко духовност прикътах! Е-е-х! (*Отива до портрета на стената, попоглажда рамката, гледа го с благоговение, пак въздъхва доволно.*) Е-е-х, какъв живот е тука! Вожде мой!... (*В този миг вижда плика в срещуположния край на сцената, на бюрото. Грабва го и трескаво чете.*) Какво?!? Нов... нов ръководител... европей... (*Втурва се към портрета на вожда, започва да го гали.*) Как така? (*Готова да зариде.*) Как нов... вожд? (*Гледа листа.*) Каква европеизация? Ти така зорко бдеше, кой, кой ще посмее да те замени? (*Хваща се за сърцето.*) Как? (*Хуква към лявата част на сцената и излиза като изпуска писмото. Вика.*) Куше? Куше-е?

На сцената се появява кокотката Куша. Трака с високите си топчета, ходи превзето, разтърсва коса и се парфюмира на всяка крачка.

КУША. Я, моят антураж още не се е появил! (*Фръцка се наляво, надясно по сцената. Вижда листа. Взема го, оглежда се, чете,*

изумление се появява по лицето ѝ, после страх и ужас.) А-у-у! (Започва да вика.) Софче-е... Софийо-о... Къде си? (София се втурва на сцената.)

СОФИЯ. Куше-е, сестро, видя ли писмото?

КУША. Видях... *(Подава ѝ го, тя го оставя на бюрото, двете се хващат под ръка и отиват до портрета на вожда, почти коленичат и заридават.)* Какво ще правим сега?

СОФИЯ. Нов щяло да има, нов вожд, европейски. *(Виква.)* Не ща нов! *(Портретът пада. Отдолу лъсва петолъчка. Те свещенодействено го поставят.)*

СОФИЯ. Не ща нов! С тоя ни е добре!

КУША. Беше ни добре! *(Поправя я.)*

Както си стоят потресени, влиза младо момиче, оглежда се. Те я виждат, изправят се, обръщат се към нея и я измерват с погледи от горе до долу.

СОФИЯ. Ти трябва да си новата?

НОВАТА. Ами, май да, аз съм последната новодошла.

СОФКА. Аз съм София, тя е Калуша. Софка и Куша.

НОВАТА. Мъдрост значи, аз съм Виолета.

СОФКА. Да... тук е събрана всичката мъдрост по тия земи, това е храм на мъдростта. Но сега сме кахърни. Щели да сменят вожда, да идва нов, европеизация някаква.

НОВАТА. Е, че какво, не е лошо, промяната е движение, гледайте мъдро на...

СОФКА И КУША *(в един глас).* Как?

СОФКА. Ти нищо не разбираш! Ний на тоя вожд дължим всичко!

КУША *(добавя).* Всичко, дори живота си...

СОФКА. Ти стой тук! Ще ни помагаш. Сега разглеждай, свиквай, ние отиваме да кажем на другите. И пази! Да не вземе да се появи от нейде тази европеизация, че не сме готови да я срещнем. *(излизат.)*

Новата обикаля, разглежда. Сяда зад бюрото и разлиства вестниците, които си е донесла. Влиза баба Тотка.

БАБА ТОТКА. А, миче, добър ден! Аз съм баба Тотка, често идвам. Ти коя си? Как ти е името?

НОВАТА. Аз съм Виолета.

БАБА ТОТКА. Как?

НОВАТА *(по-високо).* Виолета.

БАБА ТОТКА. Как, как, че не дочувам?

НОВАТА (*крещи*). Виолета!

БАБА ТОТКА. А, а, добре, Теменужка, значи по нашему, аз малко недочувам, ама рекох да не си, чакай, кво беше, да не си евро... евроку... абе, да не си пизацията? Аз недочувам, ама чух, Софка и Куша хукнали като луди... някаква пизация щяло да идва?

НОВАТА. И аз така чух.

БАБА ТОТКА. Ама ти, като си толкова младо, що си тук?

НОВАТА. Ами, не знам, и аз почвам да се чудя!

БАБА ТОТКА. Е, нищо, нищо, и аз се чудех, ама... свиква се. (*Слага книги на бюрото.*) Я ми дай нови книги.

НОВАТА. То май нови няма.

БАБА ТОТКА. Дай каквито има, за любов да пише.

Виолета ѝ струпва пет – шест книги, тя ги доближава до носа и очилата си, взема ги.

БАБА ТОТКА. Аз и недовиждам. Хайде, със здраве!

Излиза от сцената. Виолета става отива по-назад на сцената, зачита заглавията на вестниците на глас.

НОВАТА: „Безкрайна младост“, „Четвърта възраст“, „Глума“, „Разбойническо дело“. Ама тия вестници са от миналия век! Отпреди... (*Започва наум да смята, а към сцената се носят стъпки и гласове. Тя се връща на мястото си зад бюрото. Чуват се скандирания.*)

„Много сме, силни сме, млади сме!“

На сцената се появяват с маршова стъпка София, Куша, Душко Бездушков и неколцина старци. Сядат по масите. Софка се възправя пред тях, попоглежда портрета на вожда и почва с прискърбен тон.

СОФКА. Друга... Братя и сестри! До нас дойде вестта, че... (*подсмърча*) един призрак броди над огнището ни родно – призрак европейски. (*В този миг портрета на вожда пада и отдолу лъсва петолъчката.*)

СОФКА. (*Бясно измерва Душко отгоре до долу*). Душко Бездушков, колко пъти рекох да го заковеш тоя портрет както трябва, да не пада!

ДУШКО БЕЗДУШКОВ. Да, мъдрост моя, извинявай, слънценосна. Сега... (*Отива до портрета, обърсва го с опакото на ръкава си и го закача. Връщайки се на мястото си измърморва.*) Но нали сега ще има

нов? *(Софка го изглежда убийствено и съска. Влиза младеж с рапърска стъпка, облекло и поведение. Обръща се към Софка.)*

МЛАДЕЖЪТ. Изкюз ми, уеър из дъ тойлет?

СОФКА. Ъ?

МЛАДЕЖЪТ. Казвам хелоу готина, де е кенефа, де сте скатали писоара?

СОФКА *(Софка се окопитва и виква).* Това е институт с национално културно значение! Тоалетната е отвън!

МЛАДЕЖЪТ. О'кей, о'кей, само не викай, че ми разваляш слуха! *(Излиза. Софка се окопитва.)*

СОФКА. Млади! Тоалета не могат намери! *(Пауза.)* Та значи призрак европейски се чака да пристигне и в нашия културен институт, наречен още европеизация. Трябвало да станем европейци, демек да се цивилизуваме по европейски. Да сме били като другите народи, хм, шели да ни пращат евроармагани от европеизацията. Да се приобщим към тях. *(Настрана.)* Притрябвало ми е да се приобщавам!

СТАРЕЦ. И кога ще дойде евро... как й беше името?

СОФКА. Европеизация! Щом се приготвим! А тя ще ни наблюдава! *(Софка намества очилата и чете от писмото.)* „... И ще Ви се явя, когато сте готови.“ Тъй пише.

СТАРЕЦ. А как ще си хортуваме с нея?

СОФКА. Ще ни пратят свързка.

ДРУГ СТАРЕЦ. Каква ще бъде свързката? Ятаци ще има ли?

СОФКА. Не. *(Въздъхва.)* партизанлък...

НОВАТА: Мисля че от познатия ви партизанлък в класическа форма, няма да има нужда. Техните партизани се наричат еврокомисари. Преди сте имали политкомисари, сега ще имате еврокомисари.

СОФКА *(заядливо).* Ти откъде знаеш?

НОВАТА. Поживяла съм по Европата, та съм наясно. Вероятно ще ви пратят...

СОФКА *(прекъсва я).* Да, разбрах, директиви ще пратят по компютор, по мрежа някаква. Само да не ни емнат сега и мрежа да им плетем! *(Старците роптаят.)* Интермрежа де, тъй де...

НОВАТА. Тя тая мрежа вече е изплетена. *(Влиза пчеличката Мая и вика отдалече.)*

МАЯ. Армаган ви нося! Европеизацията иде! *(Всички се стряскат, освен Виолета и почват да се тюккат.)* Армаган ви нося! *(Стоварва кашони на бюрото. Новата се премества леко встрани.)*

СТАРЦИТЕ *(вкупом).* Къде е? Къде е? *(Скупчват се около*

бюрото, избутват Виолета и дърпат кабели, като се чудят кое къде да мушнат. Намесва се и Софка.)

НОВАТА. (Леко настрана, избутана пред бюрото на авансцената.) Америка е открита преди пет столетия, но не пречи пак да я открием!

(Суетят се, усукват се в кабелите, препъват се. Софка се ядосва, гледа злобно, обръща се към Новата.)

СОФКА. Да, ама тоз компютор наш човек го е изобретил!

НОВАТА. Знам, но в Америка и американец печели от него!

СОФКА. Я, ела, помогни, не ме поучавай! (Правят ѝ място да свърже компютъра.)

СТАРЕЦ. Ц-цъ-цъ! От тоз телевизор ли ще ни командва еврокурзацията?

НОВАТА. На тоз телевизор му се вика монитор, това е клавиатурата, това мишката...

СОФКА. Мишка ли? За какво ни е мишка?! Ние тука ей такива (показва с жест) плъхоци си имаме! Мишки ще ми пращат!

НОВАТА. Тая „мишка“ командва ком...

СОФКА (прекъсва я). Хе, хе, де се чуло и видяло мишка да командва! Тя тая европеизация съвсем ще е закъсала щом мишки я управляват! (Портретът пада отново. София хуква, вдига го, целува го, понечва да го закачи.) Ех, вожде наш, как хубаво ни беше с тебе. (Слага портрета под мишница. Обръща се към останалите.) Всички в моя кабинет, немедленно! Ще поставям задачките по случай посрещането на европеизацията! (Обръща се към Новата.) Ти, Гергино...

НОВАТА (прекъсва я). Виолета съм.

СОФКА. Е, все там – Теменужка, Гергинка, остани тук да вардиш, може да дойде някой... диверсант (Старците се вайкат и шепнат, отстъпвайки към дъното на сцената, където зад паравана е Софкина одая.)

СТАРЦИТЕ (всички). Ау, ау, европирзацията да не би... (Всички са зад паравана. В контражур се вижда Софка права, даваща наставления, ръкомахаща.)

Новата е сама, разхожда се, разглежда книгите, взема една, сядва зад бюрото и се зачита. Влиза баба Тотка.

БАБА ТОТКА. А, а, миче, пак добър ден! Аз тез книги съм ги чела! Дай ми едни такива хубави кат „Нонкината любов“, как ти беше

името?

НОВАТА. Виолета.

БАБА ТОТКА. Да, бе, Теменужка, Нушка, помня! Та казвам да ми дадеш едни такива любовни, значи две-три книги, като „Простата Мария“, дето пише едно и също в тях, нали ме разбираш, за любов, ама едни и същи.

НОВАТА. Ами то в повечето книги пише за любов.

БАБА ТОТКА. А?

НОВАТА (*високо*). За една и съща любов пише по книгите! (*Подава ѝ други книги.*)

БАБА ТОТКА. Ти чела ли си ги тез книги?

НОВАТА. Не съм, аз не чета за любов!

БАБА ТОТКА. Ко, а? Не четеш за любов?! (*Учудено.*)

НОВАТА. Не чета, аз я практикувам. (*На себе си.*) Аз все пак съм във възраст за практикуване.

БАБА ТОТКА. Ти булче ли си?

НОВАТА. Не съм! (*Леко възмутено.*)

БАБА ТОТКА. А?

НОВАТА (*виква*). Не съм! Мома съм!

БАБА ТОТКА. А-а, тъй ли? (*Потрива ръце.*) Шъ тъ ужемим! Тука има едно момче, пуетче, какви стихове пише само! Ще сте си лика прилика!

НОВАТА. Не ща да ме...

БАБА ТОТКА (*прекъсва я*). Шъ тъ оженим! Де е Софка, де са другите?

НОВАТА. Там. (*Посочва.*) В Софкина одая.

БАБА ТОТКА. (*Навежда се към бюрото.*) Таз книга (*дърпа книгата, но Виолета я спира с ръка*) дето я четеш, каква е? Кой я е написал?

НОВАТА. Еразъм Ротердамски.

БАБА ТОТКА. Кой?

НОВАТА (*високо*). Еразъм!

БАБА ТОТКА (*недочула*). Нарязан! (*Вайка се.*) Ех, ех, нямало майка му как да го кръсти, завалийчето... Как се казва книгата?

НОВАТА. „Възхвала на глупостта“!

БАБА ТОТКА. „Възхвала на хубостта“! Като я прочетеш, ще ми я дадеш, и аз съм била хубава! (*Врътка се, кокетнички по сцената. Виолета я гледа изумено.*) Отивам при Софка да чуя за тая курзация, ама ще ти провадя пуета, шъ тъ ужемим ний, шъ тъ ужемим! (*Отива зад паравана.*)

НОВАТА (*суети се, обикаля*). Къде съм? Какво е това? Къде съм попаднала?

Влиза Мая бършейки пода с дървен прът и парцал.

МАЯ. В културен институт от национално значение!

НОВАТА. Ти защо си тук?

МАЯ. За да бърша прахта на института и да го мия, да не въди мухъл, плесени, че може и да гъбяса! А ти защо си тук?

НОВАТА. Домъчня ми за мястото, в което съм родена. От дете живея по чужди земи с баща ми и жена му. Той е дипломат.

(Движейки се сред стелажите хваща книга и зачита.) „Като слънцето и въздухът за всяко живо същество“ (*Хваща друга.*) „Идеологическа диверсия“ (*Оставя я, взема друга.*) „Марксистко-ленинска естетика“, „Моралният облик на младото поколение“ (*Пита се.*) То младо поколение има ли тук?

МАЯ. Пръждосало се е отдавна! Освен ние с тебе да се преброим за младо поколение.

ВИОЛЕТА. Да... Срещала съм съотечественици... обикновено мият чинии, а по света има много чинии за миене... и не само чинии. Няма нищо по-позорно от това, да прокудиш най-свидните си чеда да скитирят по света за коричката хляб!

МАЯ. А ти, все пак, защо се върна тук?

НОВАТА. Да видя родината. Да преценя накъде е помръднал този народ към поумняване, или към оскотяване.

МАЯ. Е, тук съм сигурна, че ще намериш отговора.

НОВАТА (*хванала е друга книга*). Чуй това! (*Чете.*) „Който не работи, не трябва да яде е неизкоренимият източник за силата на социализма, неунищожимият залог за неговата окончателна победа.“

МАЯ (*замисля се*). А сега как ще бъде? Който най-малко работи, или изобщо не работи...

НОВАТА (*прекъсва я*). Вероятно най-много ще лапа...

МАЯ. Егати оправията!

Мая е измила пода и излиза от сцената.

НОВАТА (*взема друга книга*). „Що е социализъм и има ли той почва у нас?“ (*Пита се.*) „Що е европеизация и колко ли ще издържи у нас?“

Старците и Куша излизат от стаята на Софка и сядат по масите, захващайки старите си вестници. Куша се обръща към Виолета.

КУША. Виолетке, иди при Софка на аудиенция. *(Виолета отива зад паравана. Куша вижда вестниците. Грабва ги.)*

КУША. Я, нови вестници, съвсем, съвсем преснички, Виолетка ги е донесла. О-х-о-о, каква голяма кръстословица! *(Старците се размърдват, оставят старите вестници, готови да я слушат.)*

КУША *(чете)*. Израстък, издънка, с четири букви.

ПЪРВИ СТАРЕЦ *(високо и гордо)*. Член!

ВТОРИ СТАРЕЦ. На коя партия? Ако е на нашата, може!

ПЪРВИ СТАРЕЦ *(жално)*. Коя е нашата?

ВТОРИ СТАРЕЦ. Как коя? Партията на вожда!

ПЪРВИ СТАРЕЦ. Ама на кой вожд, на тоя дето го свалиха *(сочи мястото на портрета)*, или на европи...

КУША *(прекъсва го)*. Без скверни думи! Тихо! Чета нататък! „Идеология, която поставя на първо място уважението към личността, към достойнството на човека.“ *(Пауза.)*

ТРЕТИ СТАРЕЦ. Комунизъм! *(Високо и откривателски.)*
Комунизъм!

КУША. Не, не става! Започва с „Х“ *(Гадае.)* ... хула, хула, не, това е злословие, оплювка, хума... става, но е мазна глина, а трябват още букви, хуманоид, не, не, още букви...

ПЪРВИ СТАРЕЦ. Хуманизъм! *(Откривателски подскача от стола. Всички кимат.)* Хуманизъм! Хуманизъм, че какво му беше лошо на комунизма, та му сменили името! *(Въздишат в хор, а Куша вписва думата.)*

КУША *(чете)*. Европейска, *(Поправя се.)* еврейска измислица.

СТАРЕЦ. Християнство! Става, нали! *(Куша кима утвърдително.)*
Опиумът за народите, пък и по кръстословиците взели да го пишат!

КУША. Чуйте, чуйте! Обидна дума започва с „П“ и завършва на „тик“. *(Всички се замислят.)*

СТАРЕЦ. Политик! Политик! То по-обидна няма, особено за нашите хубавци!

ВТОРИ СТАРЕЦ *(чете от стар вестник)*. „Над 550 000 са говедата у нас!“

КУША. Остаряла ти е информацията! Стига си дремал над тоя стар вестник! Тя тая обидна дума от кръстословицата ни направи над 6 милиона едър и дребен рогат добитък! *(Продължава да чете.)* Синоним на търтей. Де... тат.

СТАРЕЦ. „Пу, пу“ сложи!

КУША. Стана! Депутат! Вярно, бе, 240 броя, без да отчитаме

родата и приятелите.

СТАРЕЦ. Пак ще си ги отглеждаме, само дето ще им викаме евро-
търтеи! (*Смесени възгласи от негодувание.*)

Куша продължава да чете.

КУША. Ако правилно сте решили кръстословицата, ще получите
желана неизвестна величина, започва с „Ев...“

ПЪРВИ СТАРЕЦ, Евтиния!

ВТОРИ СТАРЕЦ, Еволюция!

ТРЕТИ СТАРЕЦ, Евтаназия!

КУША. Не-е, не, драги мои! Европеизация! (*Всеобщ ропот.*)

Чуват се шумове отвън.

КУША. Я бързо навън, може да се е задала европеизацията!

*Всички хукват навън. От дъното зад паравана се появява Виолета,
а от лявата част на сцената влиза Иззет и я измерва недоверчиво от
горе до долу.*

ИЗЗЕТ. Ти кой си? От къде влезе?

НОВАТА. През вратата. През главния вход.

ИЗЗЕТ (*на себе си, почесвайки се зад врата.*) Тоз момиче аз не познавам. (*Плесва се по челото.*) Бе тоз момиче да не е...

Влиза Софка.

СОФКА. О, о, Иззет! Вардиш ли?

ИЗЗЕТ (*гордо.*) Вардя!

СОФКА. Я кажи на Виолета – Теменужка к'во вардиш?

ИЗЗЕТ. Вардя кур..., кул..., културния институт от вражески
елементи. (*Тихо на Софка.*) Тоз момиче да не е елемент, промъкнал се в
културната крепост?

СОФКА (*двоуми се.*) Няма страшно, наш човек е. Слушай, сега ча-
каме да дойде европизацията...

ИЗЗЕТ. Разбрал шефкиня! Първо вардил социализма. Доди димук-
рация, вардил нея. Сига шъ вардя еврокурзацията.

СОФКА. Тъй, тъй Иззет. (*Хваща го под ръка.*) Ти вече не си пазач!

ИЗЗЕТ (*Възмутено.*) Как няма да съм пазач, какъв ще съм?

СОФКА. Вече ще си бодигард, е, пак пазвантин ще рече, ама е по
европейски!

ИЗЗЕТ. Разбрал шефкиня! Гадиборд!

СОФКА. Ела, сега да видим де ще пазиш да не ни изненада европизацията.

ИЗЗЕТ. Добре, шефкиня! Вода дадох гълъбите, тъкмо сега шъ ги рая.

СОФКА. Рани ги, Иззет, рани ги, ще ни трябват!

Излизат. Новата стои зад компютъра. Влиза Куша, фръцкайки се, поправя, поприглажда дрехите си. Не вижда Виолета, мисли, че е сама.

КУША. Къде са ми обожателите, пардон, читателите? (*Въздиша дълбоко.*) И Манчо, моето поетче, къде е, що го няма?

Влиза Манол в абсурдно облекло, възкъси панталони, сандали и вълнени чорапи. Тиранти и карирана риза. Куша е с гръб. Той ѝ декламира.

МАНЧО.

Де е мойта Куша,
мойта дивна круша –
златна и узряла (*малко попрезряла*),
но мъжа у мен видяла!

Калуша се разтапя от удоволствие и продължава да стои с гръб и кокетнички.

МАНЧО.

Де си ми Калушке,
мила моя дружке,
не мъчи ми ти перото,
хайде с мен в леглото!

Манол я сграбчва откъм гръба през кръста.

КУША (*виква*). Ау, майсторе Маноле, ти за мен си писал! (*Забелязват Виолета и се сконфузват.*)

МАНЧО.

Тук ме праща Тотка
наш'та мила, стара котка,
че дошло едно момиче,
дето ми е лика и прилика!

Куша се нацупва и я посочва с ръка.

КУША. Тя е Виолета!

ПОЕТЪТ. О, доня Виолета, сър Манчо на Вашите услуги! (*Прави реверанс.*)

НОВАТА (*настрани*). О, да сър Манчо Кукуринг най-вече. Аз съм Виолета, Ваше поетическо съцветие. (*Прави реверанс.*)

ПОЕТЪТ. Значи Виолетка – Гергинка – Теменужка – Нушка. И стихчето е тука! (*Декламира стихът за Куша леко променен.*)

Де е мойта Нушка,
мойта дивна крушка
млада, но узряла
и мъжа у мен видяла.
Ето те и тебе Нушке,
мила моя дружке,
не мъчи ми ти перото,
хайде с мен в леглото!

Виолета го гледа сащисано. Куша го хваща и го дърпа.

КУША. Маноле! Ти за мене пишеш! (*Гледа злобно към Виолета и тегли поета навън, а той декламира.*)

Нашата шефкиня, нашата богиня,
ми заръча спешно,
химнче да напиша ази,
що Европа да поблазни,
да се юрне тука,
да изрине ни боклука!

Виолета проследява как Куша го извлачва навън.

НОВАТА. Господи, ако те има, подкажи ми, какво е това?

Сцената е полутъмна, на нея се появяват силуети, ръкомахат, скупчват се, съветват се, шепнат си, после излизат.

Второ действие

Сцената изглежда по същия начин, както в първо действие. Тъмна е. Влиза Софка мъкнеща две огромни тикви и торба с покълнали картофи. На врата ѝ под брошката от изкуствени камъни свети фенерче. Тя строполява тиквите пред ъгъла на масивното бюро, почти на авансцената. Оглежда се предпазливо в тъмнината, отива до мястото за портрет на вожд, мери пред него няколко крачки, оглежда, преценява.

СОФКА. Идеално! Тъкмо за два реда. *(Изважда от торбата малка мотичка Разкопава леха. Навежда се с гръб към сцената и реди картофите. На себе си.)* Нека да са ми тука под ръка, че не се знае тая пуста европеизация кога ще дойде. *(Засява и втория ред и покрива с мотичката.)* Сигурно ще е гладна, щом е допряла до нас, няма начин, ще я раним. *(Тъкмо е засяла картофите, на сцената светва, влиза Виолета, часовникът започва да цъка.)*

НОВАТА. Защо стоиш на тъмно? *(Софка се сепва и скрива торбата и мотичката зад гърба си.)*

СОФКА. Как ще съм на тъмно, имам си фенерче! Нашият вожд ни ги купи! Като спре тока, заради режима, да си светим.

НОВАТА. Сега вече тока няма да спира, в Европа не спира.

СОФКА *(злорадо).* А-а, няма да спира, той като не спира, ние ще го спрем, иначе к'во ще ги правим тия фенерчета?

Влиза Калуша, последвана от старец обожател и сяда зад бюрото си. Старецът се спъва в кабелите на компютъра и пада по очи. Софка мушва торбата с мотичката зад тиквите. Старецът се надига и гледа злобно към Виолета и компютъра.

СТАРЕЦ. Да му се не види и екскрементата му ниеден. Ще ме спъва той! *(Посяга да блъсне с юмрук монитора.)* Като са ги нацвъкали навсякъде, ето и в нашия затънтен край, чак! К'во реки от мед и масло ли чакат да потекат, а тия младите като са ги зяпнали тез компюменти... *(Влиза друг старец.)*

СОФКА. Шът! Сус! Ще вземе да ни чуе европизацията през компютора и тогаз?! Ето, писма трябва да ѝ пращаме. Сядайте и умувайте какво ще правим...

ДРУГ СТАРЕЦ. Е, какво ще правим – пир по време на европеизация, как какво?

СОФКА. Той пирът е ясен – и картофки засях, и тикви донесох, ще й сварим, и месце, и винце ще се намери. Вие седвайте и мислете как ще я посрещаме култургурно... *(Старците се захлупват по масите, някои четат, други дремят, а Софка отива в кабинета си.)*

Нахлува поетът Манчо, яхнал метлата на чистачката и креци, всички подскачат от виковете му.

ПОЕТЪТ. Намерих си кон! Цял Пегас си намерих! Сега ще препусна далеч евро... как беше... европеизацията да доведе, та да царува во век! *(Препуска до мястото на портрета, прави реверанс.)* Време е оттук европеизацията да ни гледа! Ще ме извините, дами!

КУША. Маноле! Манчо мой...! *(Поетът вече е излязъл, без да я чуе. Влиза пчеличката Мая.)*

МАЯ. Кой откачен ми взе метлата? *(Старците вдигат рамене.)*

ВИОЛЕТА. Тук нашия шут, пардон, поет сър Манчо Кукуругир профуча на кон.

МАЯ *(ехидно).* И накъде пое?

ВИОЛЕТА. За европеизацията.

МАЯ. На метла?

ВИОЛЕТА. Да, не, на Пегас *(Иронично.)!*

МАЯ. И накъде?

ВИОЛЕТА. Натам. *(Показва посоката и Мая се втурва натам. Виолета гледа все по-изумено.)*

СОФКА *(креци от кабинета си).* М-а-а-я, донеси метлата! *(Мая и поета се появяват на сцената дърпайки метлата.)*

МАЯ. Ей сега, ей сега! *(Дърпа я и мърмори.)* Тоя пак се е насвяткал! *(Влиза Софка.)*

СОФКА. Маноле Стихоплетов, пусни метлата! *(Манол се съгласява и я пуска, Мая му скърца със зъби.)* Да ви кажа, тя европирзацията щяла да ни праща вести с някаква метла. Майче, дай да видим по метлата що има? *(Мая и подава метлата. Виолета се подхилква.)*

СТАРЕЦ. Как с метла? Тя да не е Баба Яга?

СОФКА. Бе знам ли каква е, но ползва атрибутите й! *(Виолета прихва. Всички я гледат учудено.)*

ВИОЛЕТА *(през смях).* Тя ще ви праща и-мейли, но не по метлата, а ще ги получавате на този компютър! *(Чува се ропот от старците, останалите гледат още по-учудено. Софка се окопитва.)*

СОФКА *(недоволно сумти).* Хм! Всички на работа! Всички по местата! Маноле Стихоплетов, готов ли си с химна?

ПОЕТЪТ. Скоро, премъдрост слънценосна, скоро!

Той хуква, след него Мая с метлата, а останалите са по местата си. Софка изглежда злобно Виолета, отива до стаята си, донеся пишеща машина, тръсва я на бюрото до компютъра. Слага стол и сяда. Виолета я изглежда учудено.

ВИОЛЕТА. Каква е тая антика?

СОФКА (*изглежда я презрително*). Оръдие на труда! (*Гордо.*)

ВИОЛЕТА. Много ви е остаряло оръдието!

СОФКА. Ний с това оръдие славим наште родолюбци и творим историята! (*Троснато.*) Ний с това оръдие сме разкъсали невежеството на широките народни маси, с това оръдие сме насадили положителни и прогресивни знания! Ето, почвай да съчиняваш приветствие за европизацията...

ВИОЛЕТА. Аз на такава антика не умея да пиша!

СОФКА. Как не умееш? Не умееш да пишеш на машина?!

ВИОЛЕТА. Умея да пиша, но на компютър.

СОФКА. Ти пиши на компюрента, аз ще пиша дето си знам!

Поетът се промъква от дясната страна на сцената. Пролазва до каталожното шкафче, измъква оттам бутилка с алкохол, връща се под мястото на портрета и сяда под часовника. Часовникът спира да цъка. Тай вади от джоба си лист. Чете.

МАНОЛ. „Кантата на дружбата“. Това го съчиних някога за по-големия брат. Сега-сегичка ще го скалъпя за европеизацията. (*Отпива от бутилката.*) „Кантата на дружбата“ (*Мисли.*) Ще стане: „Химн за дружбата с Европа“.

СОФКА (*чете от старо приветствие*). „Уважаеми другарю вожд...“

МАНОЛ. „Ой, Русия свидна! Съветска Русия!“ Сега ще стане: „Ой, Европо свидна! Ой, Европо наша!“

СОФКА (*пише*). „Многоуважаема Европеизация!“ (*Чете от стария лист.*) „Заели сме се с възпитанието на социалистическия човек с ново, комунистическо съзнание.“ (*Пише на машината, Виолета я гледа изумено.*) Заели сме се с поевропейчането на човека, със създаване на ново, европейско съзнание.

МАНОЛ. Колко нежна обич името ти крие...

СОФКА. Готови сме да подменим комунистическия рай (*Просълзва се.*) с европейски рай. (*Поглежда към дремещите старци и*

кресва.) Не спете, а мислете, тук не е хотел! Аз сама с тая евронагъзация не мога се справи! *(Старците се размърдват.)*

МАНОЛ. Колко топли песни за теб ще изпеем... изпием. *(Мисли и пие.)*

СОФКА. „Нашият челен отряд *(Бие се в гърдите.)* е в кръвна връзка с народа“. Сега ще стане: „Нашият мъдър екип ще бъде в кръвна връзка с Европа“. *(Виолета я гледа все по –изумено и набира думите ѝ на компютъра, след което става.)*

ВИОЛЕТА. На стар кенеф и нова врата да сложиш, пак си остава стар кенеф, и пак мирише! *(Хуква и излиза от сцената, Софка изсъсква подире ѝ.)*

СОФКА. Млади и глупави! *(Чете от старото приветствие.)* „Ликвидира ли сме всички врагове на социализма...“ *(Пише.)* Убедени последователи сме на европейските идеи.

МАНОЛ. Колко мили братя ще сме вече! *(Продължава да мисли.)*

СОФКА *(пише)*. Упадъчното източно влияние е унищожено!

МАНОЛ *(чете)*. Ой, Русия свидна! *(пише.)* Ой, Европо свидна! Ой, Европо наша!

СОФКА *(мисли и пише)*. Обещаваме безогледно да експлоатираме всичките си творчески сили за победата на европеизацията!

МАНОЛ *(чете стария текст и пише новия)*.

Ти си ни звезда!
Ти си ясно слънце,
наш Освободител.
Ой, Европо свидна,
ой, Европо наша!

Готово! Скалъпих го! *(Затваря бутилката. Пролазва обратно до шкафчето, напъхва я вътре, после пролазва до Куша, щипва я по дупето и със знаци и показва да излязат. Той лазейки, тя поприведена, на пръсти напускат сцената от ляво. Софка не ги е забелязала, тя съчинява.)*

СОФКА. Ний сме деполитизирани и надпартийни и обещаваме за 15 – 20 години да направим това, което другите европейски народи не направиха за 100 години! *(На себе си, без да пише.)* Изправени пред своя цивилизационен избор, обещаваме да опрасим всяка свиня на културната нива, да подобряваме породата си на еврокултурни свинчета. Обещаваме да грухтим в такт с Марсилезата. *(Въздъхва.)* Туй

последното няма да го пиша, то се знае! (*Изважда листа под индиго и виква.*) Теменуго, Гергино! (*Виолета се появява на сцената.*) Напиши приветствието на компюторя и го прати там с метлата, пък аз както си знам, по пощата или с пощенски гълъб, толкоз гълъби имаме тука! (*Излиза. Виолета хваща листа. Софка се връща и казва на дремеиците старци.*)

СОФКА. Почвайте да репетирате скандиранията! (*Старците стават, застават мирно до масите.*)

ХОР ОТ СТАРЦИ. „Ний с Москва сме в мир и в бой!“

СОФКА (*кресва*). Млък! Ний сме европейци! Ний с Европа сме в мир и в бой, с бой и без бой! Готови сме на чувовен подвиг велик, всеки враг на Европа ще набучим на щик! Три и... (*Старците повтарят. Софка излиза.*)

Виолета отива на авансцената отстрани бюрото, до тиквите. Сяда на земята, като опира гръб на него и изпада във все по-голямо недоумение. На сцената, в редица, хванати с преплетени ръце и кръстосана танцова стъпка влизат Софка, Куша и баба Тотка. Танцуват и пеят.

ТРИТЕ. „Танци, пляски, пляски танци, весело е с нас! Ний сме млади, ний сме свежи, с нас е вечността!“

ВИОЛЕТА (*настрана*). Какъв е тоя сврачи хор?

ХОР ОТ СТАРЦИ. „Росна китка“, „Росна китка“! (*Трите се покланят. Ръкопляскания.*)

ВИОЛЕТА (*на себе си*). Тя таз росна китка малко прецъфтяла... И пеете фалшиво... (*Софка я чува.*)

СОФКА. Какво като пеем фалшиво? Нали пеем, така се отчита дейност! Така преуспяваме в културтурно отношение, сега и в европеидно ще преуспеем...

ВИОЛЕТА. Мда, само дето нормалните езици на нормалните народи няма дума „преуспял“. Какво значи да преуспееш? Да надхитриш някого? Да излъжеш?

СОФКА. Хе, хе, че ний ако не надхитряваме и мамим, щяхме ли да стигнем до тук?

ХОР ОТ СТАРЦИ. Много сме, силни сме, млади сме!

СОФКА. Ха така! Ако не стигаме на европеизацията и мъртвите от гроба ще вдигнем, и тях ще преброим! (*Чува се шум от вълн.*)

СОФКА. Шът! Мирно, равнис, може да е европеизацията! (*Всички се изправят в стойка „мирно“, с изключение на Виолета, която*

продължава да седи опряла гръб на бюрото.)

ВИОЛЕТА (*настрана*). Господи, това е казарма, не, по-зле, толкова високи зидове, и решетки, не... това е затвор. (*Влиза поетът със Манчо.*)

СОФКА. Маноле! Изкара ни акъла!

МАНОЛ.

О, шефкиня, о богиня,
о, премъдрост наша!
Ти постави ми задача,
химнче да напиша
Европа да прославя!

Ето... (*Подава ѝ лист.*)

СОФКА (*чете*).

„Ой, Европо свидна! О, Европо наша!
Колко нежна обич името ти крие!
Колко топли песни за теб ще изпеем!
Колко мили братя ще сме вече!“

И тъй нататък. Бравас, Манчо, да се разучи веднага! (*Връща му листа.*)

МАНОЛ. Слушам, шефкиня! Веднага!

Всички действащи лица излизат. На сцената остават Софка и Виолета. Появява се Душко Бездушков лазейки, захапал рисунка. Софка го наблюдава с ръце на хълбоците.

СОФКА. Душко, защо лазиш, бре? (*Подава ѝ с уста рисунката и се изправя.*)

ДУШКО БЕЗДУШКОВ. Софчице, премъдрост моя, ти знаеш най-добре, че с лазене далеч се стига, пред когото и когато трябва!

СОФКА. Знам, знам, от мен се учиш ти, виж аз докъде стигнах. (*Поглежда портрета.*)

СОФКА. А-у-у Душко, ама тя таз европеизация досущ на мен прилича! (*Обръща към публиката портрета, на който е изобразена Софка, гротескно и полугола, но с ореол от дванадесетте звезди на Европейския съюз.*)

ДУШКО. Да, слънценосна мъдрост моя! (*Прегръща я.*)

СОФКА. Ами да, що да не си приличаме. (*Замисля се.*) Ами ако тя

не ме хареса? (*Върти се суетливо, поправя дрехите си, подръпва оттук оттам.*) Хм, тя по-предан надзирател от мен не ще намери! Да хвърля топа, ако не ме хареса! (*Закачат портрета на мястото на стария. Часовникът спира.*)

СОФКА. Ела при мен да мислим как да я надхитрим тая пуста европеизация! Господ да я убие! (*Заедно с Душко отиват в стаята ѝ зад паравана, откъдето се виждат силуетите им и как Душко кокетничи и изразява чувствата си към Софка. Виолета е сама на сцената.*)

ВИОЛЕТА. О, неразумний юроде, ако си преодолял варварството и балканската дивотия, поради що се срамиш да бъдеш достоен човек? Защо не надмогнеш назадничавостта и омразата, защо се оставяш на тях?

Влиза Мая с парцала, чистейки пода.

ВИОЛЕТА. В тая държава освен емигранти, произвежда ли се нещо друго?

МАЯ. Нали виждаш – художествена самодейност! Така и не разбрах, защо те затвориха тук?

ВИОЛЕТА. Защото имах вяра, че човекът е пораснал! Преди да дойда тук, присъствах с баща си и жена му на коктейл на дипломатическите мисии, в сърцето на Европа, по случай присъединяването ни. Та там високопоставена дама от преситено богата страна, шушукайки си с друга такава дама си позволи да каже, че голтаците от Източна Европа стават само за обслужващ персонал, но все пак да внимава какви слуги наема в къщата си.

МАЯ. И ти, какво?

ВИОЛЕТА. Бях твърде близо и чух цялата тирада за аборигенското стадо дете искало да се присламчи до техния чистичък и подреден свят.

МАЯ. Какво направи тогава?

ВИОЛЕТА. Ливнах и чашата си със шампанско в лицето ѝ.

МАЯ. И после?

ВИОЛЕТА. За да замаскират скандала, баща ми и жена му обясниха, че не съм съвсем добре.

МАЯ. И те върнаха в родината, и те затвориха тук!

ВИОЛЕТА. Ти не си ли чувала, че така обикновено правят с инакомислещите.

МАЯ. Тежко ти, тук също не позволяват да се мисли! Едва ли и на теб ще позволят! (*Мая е обърсала и излиза.*)

ВИОЛЕТА. Разбирам го. (*Прегръща се и потреперва.*) Аз все пак

вярвах, че не сме втора категория хора, затова и не се противих особено, когато ме натрихиха тук. Беше ми потребно да проверя, ей така, за себе си, докъде е стигнал тоя народ. Питам се, какво е Отечество, и какво значи то да е „земен рай“? И за кого?

Влиза Иззет с изпъчени гърди и важна стъпка. На врата му виси мобилен телефон. Чува последните й думи.

ИЗЗЕТ. *(На себе си.)* Тоз момиче на мене не харесва, откак дошъл, сичко наопаки. То конспиратор ще излезе, диверсант!

Виолета наднична иззад ъгъла на бюрото.

ВИОЛЕТА. О, Иззет! Вардиш ли?

ИЗЗЕТ. О, о, Новата, хош гялдим! Вардя, чакам евро... ко беше еврокурзацията. Ето, нали съм спестелив и звънец си купих!

ВИОЛЕТА *(прихва да се смее).* И за какво ти е тоз „звънец“?

ИЗЗЕТ. Как за ко? Еврокурзацията може да ми се обади, хабер да прати!

Влиза Софка.

СОФКА. О, о, Иззет, раниш ли гълъбите?

ИЗЗЕТ. Раня шефкиня, раня, направо гоя!

СОФКА. Тъй Иззет, рани ги, заведи ме да видя колко си ги угоил, че ще ни трябват! Теменуго?

ВИОЛЕТА. Виолета съм!

СОФКА. Тъй де, Виолета, Гергина, все тая. Прати ли с метлата?

ВИОЛЕТА. Пратих!

СОФКА. А, тъй! А тя кога ще прати по евротабиет, с метлата?

ВИОЛЕТА. Когато сте готови!

СОФКА. Че ний сме нащрек! Иззет, ела да видя как си оранил гълъбите! *(Излизат.)*

ВИОЛЕТА *(сама).* Защо ми е така студено? А и трудно дишам!

Влиза Куша.

КУША. Ба-ба *(Задъхано, заеква.)* Ба-ба Тот – ка се спасила, из – избягала. Софчее, Софийо!

Влиза Софка.

КУША *(с треперещ глас).* Сестро, няма да повярваш! Баба Тотка избягала!

СОФКА. Не може да бъде! Само да е посяла! Ще се върне! Ще я върнем! От тоз занд... От тоз културен институт никой не може да бяга! Никой! Ниикоой!

Виолета се свива още повече. На сцената притъмнява. Всички излизат. Влизат силуети в бели престилки, скупчват се, съветват се, ръкомахат, после излизат.

Трето действие

Полутъмна сцена. Влиза Софка на пръсти. Отива до тиквите, намира скритата торба, вади мотичката и понечва да разреже монитора на две. От дъното на сцената, между стелажите се появява Виолета носеща книги. Вижда я. На сцената става светло.

ВИОЛЕТА. Какво правиш?

СОФКА (*стъписано*). А, Гергинке, ти знаеш ли, тоз компютор, е завъдил бацил! (*Скрива бързо мотичката при тиквите.*)

ВИОЛЕТА. Тъй ли? Как разбра? (*Готова да прихне.*)

СОФКА. Ами, щом досега европирзацията не прати хабер, значи има бацил! А наш'те болни са най-здравите в света и аз ще ги вардя от бацили разни, европейски...

ВИОЛЕТА (*през смях*). Няма страшно, той бацилът тук е на друго място, не в компютъра.

СОФКА. Бе знам ли, аз трябва да си опазя хората, иначе кой ще посреща европизацията, ако не са те...

ВИОЛЕТА. Тук намерих някакви книги от средата на миналия век за трактори. (*Слага ги на бюрото.*) Те са за музея, (*Настрана.*), то и вие сте музейни експонати, (*на нея*) даже за изхвърляне.

СОФКА. Как така за изхвърляне?

ВИОЛЕТА. Ами тези трактори дори не са купчина ръждясала ламарина, отдавна са претопени!

СОФКА (*крещейки*). Как? Какво като ги няма, какво като са претопени? Това е историята ни? Утре някой може да ги потърси!

ВИОЛЕТА. На картинка, на схема?!

СОФКА. Утре може някой да иска да види как нашите хора са карали трактори, комбайни, как са пели патриотични песни, и са орали, и са сели, е-е-х, какъв живот, беше... Ний с кирки и лопати сме го съградили тоя свят!

ВИОЛЕТА (*на себе си*). Личи си! (*На нея.*) Утре някой ще се интересува, какво сме правили днес, защо сме дрямали...

СОФКА. Ний в името на велика кауза...

ВИОЛЕТА (*прекъсва я*). Да си чувала, че в името на най-великите каузи се вършат най-безобразните престъпления?

СОФКА (*възмутено тръшка книгите, от тях се вдига прах, двете се закашлят*). Бе ти ли ще ме учиш, вчерашно...

Влиза запъхтян старец по пижама. Виолета отива на мястото си от страни бюрото, сяда до тиквите.

СТАРЕЦ. Пизацията дойде ли?

СОФКА. Кой?

СТАРЕЦ. Европизацията бе, евромагарията дойде ли?

СОФКА. Сус! Млък! Не е дошла! Ти защо си по пижама, бре? Вън! Да се облечеш прилично, марш!

СТАРЕЦ. Е, аз такава, да не закъснея! *(Излиза бързо.)*

ВИОЛЕТА. *(На себе си.)* Защо така, от векове все закъсняваме? Защо все чакаме някой да ни освободи? Няколко пъти ни освобождаваха, то не бе византийско, турско, фашистко... Строи ха социализъм, чакаха комунизъм, дойде демокрация, сега чакаме европеизацията да ни оправи. Все чакаме някой друг! Не ние... някой друг... Докога?

СОФКА *(на себе си).* Това, младото... ще трябва да се отърва от него!

Влиза „случаен“. Обръща се към Софка.

СЛУЧАЕН. Тука детско отделение има ли?

СОФКА. Не, тук отделенията са за попораснали деца. Ела, ще ти покажа своята стая. *(Излизат.)*

ВИОЛЕТА. И за вдетинени старци, най-вече! Странно, приждат нови, и то все младежи. Защо ли?

На сцената се появява нов „случаен“ млад мъж.

СЛУЧАЕН. *(Вади листче, разгъва го. Оглежда се, вижда Виолета.)* Да имате Данчо Алишери, книгата „Ад“?

ВИОЛЕТА. Той се казва Данте Алигиери, италианец, предренесансов творец, и е написал „Божествена комедия“.

СЛУЧАЕН. А „Ад“ случайно да е написал?

ВИОЛЕТА. „Ад“-ът е част от божествената комедия.

СЛУЧАЕН. Да, де, той ми трябва.

ВИОЛЕТА. Защо ви е, този тук не ви ли стига? Огледайте се, попаднали сте на точното място, в точното време, за да поживеете в него!

СЛУЧАЕН. Аха, ще се огледам, отвън чакат някаква особа, европейска ... Отивам да видя. *(Излиза.)*

ВИОЛЕТА. И този е нов, но не е наясно къде е попаднал.

Влизат двама старци и си говорят.

ПЪРВИ СТАРЕЦ. Ама тя вече била дошла и се спотайвала!

ВТОРИ СТАРЕЦ. Кой бе? Евро... магарията ли?

ПЪРВИ СТАРЕЦ. Да, бе, да! И трябвало да я познаем коя е!

Оглеждат се тревожно.

ВТОРИ СТАРЕЦ. Коя може да е?

ПЪРВИ СТАРЕЦ. Само тая новата ще да е, няма кой друг!

ВТОРИ СТАРЕЦ. Трябва да я вкараме в лудница!

ПЪРВИ СТАРЕЦ. Че ний в какво сме? То по-голяма лудница от тая няма!

ВТОРИ СТАРЕЦ. Щом и това е лудница, значи нормален свят не е останал! Ама как ще е лудница, бе? *(Недоверчиво.)*

ПЪРВИ СТАРЕЦ. Като не е, хайде излез де! Тук е културна лудница, с книги, да ни ашладисват, т.е. облагородяват, сега даже ще ни европеизират. Ама виж, баба Тотка избяга, спаси се, нейде... *(Шепне.)* Тихо, Софка да не чуе, че... Я да си четем ние старите вестници...

Сядат по масите и дремят над старите вестници. Влизат Куша и Манол.

КУША. Ти, Маноле, напоследък съвсем си ме зарязал!

МАНОЛ. Нали разбираш, мила Кушке, сега се трудя над слова безсмъртни, европеизацията чакаме...

КУША. *(Вижда Виолета до тиквите и заявява ядно.)* Тя за тебе вече е дошла! *(Обръща му гръб и отива на мястото си, хваща вестник и се скрива зад него.)*

МАНОЛ. Ех, тез жени, как да поделят поет като мене, но евро младата избирам аз...

Влиза Софка, чистейки ръце о полите си, но по ръцете и остават следи от кръв.

МАНОЛ. О, евро дива, я кажи, отгде Европа ще ни наставлява?

СОФКА. От Бух *(Прави с юмрук замах.)* от Бухсел и от Страхбург! Отдалеч...

МАНОЛ. Ех, че си шантава, Премъдрост, наша! Да живей евронагъзацията! *(Отива при Виолета, прави ѝ реверанси.)* О, доня Виолета, целувам Ви ръка!

ВИОЛЕТА. Вие, сър Манчо сте истински поет! *(Иронично.)*

МАНОЛ. О, доня Виолета, ласкайте ме, аз не съм поет!

ВИОЛЕТА. Как не сте?

МАНОЛ. Поет е онзи, който възсъздава прелест,
поет е онзи, който има смелост
да зашлеви плесница, макар и от слова.

Поет бих бил зад тез стени, ако съм свободен!
А тук съм нужен само за придворен шут-слуга!

ВИОЛЕТА. А аз загубих последната си илюзия... Явно такава е съдбата на малките народи! Да бъдат марионетки, разменни монети в ръцете на големите. Играчки някакви!

МАНОЛ. О, доня Виолета, вий вече сте наясно, ний навсегда пионки сме в ръцете на властта! *(Покланя се и сяда до нея, заговаря ѝ на ухо. Чува се шум отвън, всички настръхват, Софка виква.)*

СОФКА. Стани! Равнис!

ВИОЛЕТА. По посредствеността!

СОФКА. Мирно! За посрещане на европеизацията, тон за песен! Три и... *(Всички са прави, с изключение на Виолета, запяват химна за Европа вяло. Влиза баба Тотка. Всички млъкват изненадано и сядат.)*

СОФКА *(иронично)*. О, девойко мари хубава, къде ходиш?

БАБА ТОТКА. Избягах, ходих света да видя зад тия решетки, черен ли е, бял ли е, но далеч не стигнах, малко зад оградата! Европизацията исках да ви доведе, да си похортувам с нея, та да знае какво я чака тука.

СОФКА. Ще ми я водиш! На нас европизация не ни трябва! Катурнали сме няколко империи, че нея ли няма да съборим! Да има късмет тя да дойде! *(Одобрителни възклицания от старците и Куша.)* Ти кажи защо избяга?

БАБА ТОТКА. Ъ?

СОФКА. Защо избяга?

БАБА ТОТКА. Рекох ти, света да видя, че знам ли колко ми остава.

СОФКА. Е, като го видя, хареса ли ти?

БАБА ТОТКА. Бе аз не го харесах, и той не ме хареса, остаряла съм вече за харесване, затуй се върнах... нямам друго място...

СОФКА. Хм, разбра ли, че от нашето убежище по-добро няма! Аз съм и баща и майка, аз съм и вожд и бог, не го ли разбрахте? Всичко решавам аз! *(Отива при старците, Куша също се приближава, шепнат заговорнически, посочват Виолета, поглеждат я подозрително.)*

Баба Тотка вижда Виолета и Манол. Отива при тях.

БАБА ТОТКА. Ех, деца... залюбвате се вече...

МАНОЛ (*става, целува ѝ ръка.*). О, мила бабо Тотке, добре дошла, време и на теб ще посветя, но сега цветя отивам да бера за Виолета... (*Излиза помпозно с подскоци от сцената.*)

БАБА ТОТКА. Иди Манчо, иди! (*Към Виолета.*) Теб бе, чедо, кажи защо те въдвориха тук?

ВИОЛЕТА. Дойдох да видя „земен рай“, да срещна хора, близки, а намерих самоотвержено изоставаш народ! Дойдох си да я обичам тая страна... и ако може, и тя да ме обича. А ако се отказала да обича чедата си, поне да ме приеме, да ме допусне. Надявах се родината да е като майка ми, която загубих твърде малка. Тя ме учеше да наричам страната си с думи, коя от коя по-мили – Родина, Отечество, Татковина, но нито една не приляга на това (*показва с жест наоколо*), което заварих.

БАБА ТОТКА. Ех, на вас младите е тоя свят, (*Въздъхва.*) ама ние късно го разбираме и не ви отстъпваме! Оставяме ви го в наследство!

ВИОЛЕТА. Надявах се отечеството да ме приюти, но ако нямам място тук... значи съм безродна.

БАБА ТОТКА (*въздъхва, вдига рамене*). Е, аз се уморих, не ще я чакам повече тая европизация, отивам си в килията, но ти си млада, щом имаш сили останени...

Излиза от сцената приведена, с бавна стъпка, без другите да ѝ обърнат внимание. Те скупчени шушукат и ръкомахат. Влизат Душко Бездушков и старец.

ДУШКО. Абе таз, евро... каква беше, само ще ни развали рахатлъка!

СТАРЕЦ. Като дойде, защо не я подкупим?

ДУШКО. А, нещо по-добро ще измислим!

СТАРЕЦ. Най-добре да я уби...

Софка ги чува, като прави жест да мълчат и да се приближат. От вѐн се чува шум. Всички се вцепеняват, после почват да мълвят „Европизацията, европизацията...“ На сцената нахлува Иззет.

ИЗЗЕТ. Някой крадна гълъбите! Едно не останал... едно!

СОФКА. Спокойно, Иззет, тука са, не се тревожи!

ИЗЗЕТ. Как, шефкиня, едно даже няма!

СОФКА. Заклах ги, Иззет, в казана се варят! Оная кат дойде, да я подмавим, да я нагостим де, пък и ние да похапнем! (*Одобрителни възклицания от групата.*)

ИЗЗЕТ. Ти много курназ шефкиня! Аз тебе слагам на пидесетал!

Ти евроку... ко беше, ще надвиеш! (*Софка доволно го привиква с жест.*)

ВИОЛЕТА (*на себе си*). И гълъбите щом ще изядем... Кому са нужни гълъби, когато за несвободния небето е тегоба?

СОФКА. Сега, всички да ме чуят! Внимавайте, като дойде оная, трябва да разбере, че ний сме най-свободните хора в света! Да не сте посмели да се оплаквате...

ВИОЛЕТА. Да, „Преклонена главичка остра сабя не я сече!“ Все някому се кланяме, сменят се обектите, поклонът доземи остава! Провери! Такава поговорка у другите народи няма!

Става от мястото си до тиквите и тръгва бавно към средата на сцената.

СОФКА. Нас робството ни е научило...

ВИОЛЕТА. Точно така! На роб се дава робство! И явно много ви харесва да сте роби!

СОФКА. Не сме ний вече роби, отдавна ни освободиха!

ВИОЛЕТА. Да, и то няколко пъти! Колкото повече и по-често се налага един народ да бъде освобождаван, толкова по-не свободен той си остава! И пак сте готови да намахрите поредната дрешка, която ви подхвърлят, нищо че не ви подхожда, нищо че не вие по мярка – възкъса в ръкавите, въздълга по пешовете.

Софка, Куша, Иззет и старците бавно тръгват към Виолета.

СОФКА. Ти ли ще оправиш света?

ВИОЛЕТА. Аз мисля...

СОФКА. Ти мислиш? (*Удивено.*) Че кой ти позволява да мислиш? Ний сме кротко стадо и не мислим, тъй е най-добре!

ВИОЛЕТА. Аха, и докога ще сме в Авгиеви обори, замеряйки се със...

СОФКА. Ти, ти знаеш ли какво е славно историческо минало? Какви имена, какви личности сме имали...

ВИОЛЕТА. Но те са в миналото! А днешните къде са? Който гледа все назад, и е заровен в миналото, си остава там, не се развива!

СОФКА. Миналото е нашата опора!

ВИОЛЕТА. Стига с тая опора! Защото опората, щом много се опиращ на нея, става патерица, а патерица ползва сакатият!

СОФКА. Ти си късогледа, като всички млади! Ако не беше славното историческо минало, нямаше да оцелеем!

ВИОЛЕТА. Точно така! Все оцеляване! Който оцелява, не пораства! Явно по тия географски ширини тясното се предпочита, а широкото е невъзможно!

ИЗЕТ. Аз познал, тоз момиче диверсант излезе!

СОФКА. Ти корен знаеш ли какво е?

ВИОЛЕТА. Стига с тия корени, стига сте ровичкали из гробове! Стига все за Белчо и Сивушка на браздата! Все за навуца и потури, тъпани и гайди, все това повтаряте! Вечно с магарета и каручки ли ще се хвалите пред света!

Действащите лица бавно обграждат Виолета.

СОФКА. Ти нищо не разбираш! Предците, които сме погребали...

ВИОЛЕТА. Стига сте им повдигали костите, оглозгали сте ги! Да, всичката ви сила е в тъжните поводи, дай ви да погребвате, да правите панихиди и да скърбите по миналото! Все назад, задълбочено взрени! Кога оценявате човека? Когато е мъртъв, тогава той става ценен! Даже му въздигате паметник нерукотворен! Всичката възхита е за мъртвите, а живите? А живите кога ще се научите да цените, поне колкото мъртвите... Защо живеете векове назад?

СОФКА. Изменница!

КУША. И Манчо иска да ми вземе!

СТАРЕЦ. Ний творим история!

ВИОЛЕТА. Каква? Казармена, в униформа?

СОФКА (*възмутено*). Как смееш?

ВИОЛЕТА. Вие сте анахронизъм!

СТАРЕЦ (*неразбиращо*). Какво сме?

ВИОЛЕТА. Гротескна отживелица!

СТАРЕЦ. Предателка!

ВИОЛЕТА. Защо не се сбъднаха „светлите бъднини“? Замисляли ли сте се?

СТАРЕЦ. Родоотстъпница!

ВИОЛЕТА. Защо младите бягат от отечеството и не щат да чуят повече за него?

СОФКА. А ти, ти защо се върна?

ВИОЛЕТА. Навярно за да ме прокудите и мен, като другите!

СТАРЕЦ. Поевропейчена шпионка!

ВИОЛЕТА. Защо? Защото отказвам да приличам на вас ли?

СОФКА. Ти чувала ли си за нашите възрожденци?

ВИОЛЕТА. Чувала съм! Но народ, който през петдесетина-сто

години има нужда от възраждане и възродителни процеси, значи не живее, а е полумъртъв...

Влиза Манол, забързан, с грациозна стъпка.

МАНОЛ. Доня Виолета, нося Ви цветчета! *(Никой не му обръща внимание. Той замръзва на мястото си, стискайки букетчето.)*

СОФКА. И тебе ще жертвопринесем, щом трябва!

ВИОЛЕТА. Господи, има ли по света народ, който така безжалостно да избива своите, както нашия? *(Виолета е обградена. Всички са вдигнали ръце, готови да я убият.)* Прощавам Ви! Да ви е простено! *(Всички, като по команда замахват, за да я убият.)*

Внезапно влиза Мая. Спира се, силно изненадана, близо до Манол и извиква.

МАЯ. Господи! Помощ! Те ще я убият!

Падат решетките. Влизат разсилните. Разтървайки героите зазвучава „Ода на радостта“, ту провлачено, ту забързано. Завеса.

КРАЙ

© Даниела Колева

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2091>]